

**Korkeakoulujen rakenteellisen
kehittämisen seminaari
Kuopio 29.8.2007**

**Liiketoimintaosaamisen selvitys
Kari Neilimo
vuorineuvos, taloustiet. tri**

Liiketoimintaosaamisen selvitysryhmän asettaminen

- * Opetusministeriö asetti 26.10.2007 selvitysryhmän tarkastelemaan liiketoimintaosaamisen koulutusta ja tutkimusta yliopistoissa (kauppätieteellinen koulutusala) ja ammattikorkeakouluissa (yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala)
- * Selvitysryhmän jäseniksi kutsuttiin vuorineuvos, TTT Kari Neilimo (pj), professori, KTT Anne Kortelainen Tukkk sekä rehtori, VTM (eläk.) Mauri Panhelainen Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Selvitysryhmän sihteereinä toimivat vararehtori, KTT Jan-Erik Krusberg Arcada yrkeshögskolanista ja dos., KTT Hanna Lehtimäki Tampereen yliopistosta
- * Selvitysryhmä jätti raporttinsa opetusministerille 14.8.2007

Selvitysryhmän tehtävänanto

- 1. Onko liiketoimintaosaamiskoulutus oikein mitoitettu yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa ?**
- 2. Mitä rakenteellisia toimia tarvitaan vahvojen liiketoimintaosaamisen kehittämiseksi vastuussa olevien yksiköiden kehittämiseksi ?**
- 3. Mikä on työnjako yliopisto/ammattikorkeakoulutuksessa ?**
- 4. Mikä on työnjako yliopistojen/ammattikorkeakoulujen tutkimustoiminnassa ?**
- 5. Millainen on tarkoituksenmukainen koulutusohjelma-rakenne työelämän ja tutkimustoiminnan tarpeiden kannalta. Mikä on maisteriohjelmien ja ylempien amk-tutkintojen rooli ja tarve ?**

Miksi liiketoimintakoulutuksen ja tutkimuksen tarkastelu on ajankohtaista ja tärkeää?

- * Suomen korkeakoulukentässä on meneillään merkittävä strategis-rakenteellinen muutos – korkeakoulujen, erityisesti yliopistojen, hallintomallia ollaan uudistamassa (mm. keskustelu ns. ulkopuolisesta hallituksesta) ja niiden taloudellista autonomiaa lisäämässä – edellytykset korkeakoulujen omaehtoiselle strategiselle, omia vahvuusresursseja hyödyntävälle koulutus- ja tutkimustoiminnalle vahvistuvat – korkeakoulut profiloituvat nykyistä enemmän
- * Opetusministeriön korkeakouluohjaus tulee painottumaan strategisen puiteohjauksen suuntaan – korkeakouluilta vaaditaan omaehtoista ja proaktiivista opetuksen ja tutkimuksen kehittämistyötä
- * Osaamisen ja tiedolla johtamisen merkitys yritysten ja julkisten organisaatioiden menestystekijänä kasvaa – liiketoimintaosaamisen koulutus ja tutkimus tulee olemaan suomalaisten yritysten ja muidenkin organisaatioiden strateginen kilpailuetu globaalissa ja palveluliiketoimintojen dominoimassa maailmassa

Liiketoimintaosaamisen selvitysryhmän raportin rakenne: Lisää liiketoimintaosaamista korkeakouluista

1. Johdanto
(3 s.)

2. Liiketoimintaosaamisen koulutus selvityksen kohteena
(5 s.)

3. Liiketoimintaosaamisen merkitys kansakunnan kilpailukykytekijänä
(5 s.)

4. Liiketoimintaosaamisen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen nykytilanne
(28 s.)

5. Kilpailukykyinen liiketoimintaosaamisen koulutus- ja tutkimusyksikkö
(8 s.)

6. Selvitysryhmän ehdotukset ja suoritukset
(8 s.)

Lähteet ja liitteet

Mitä on liiketoimintaosaaminen?

Liiketoimintaosaaminen on yleinen kyky luoda, tutkia ja kehittää yritystoimintaa siten, että voidaan edistää yritystoiminnan kykyä saada ideat ja tutkimus sekä kehittämistyön tulokset osaksi innovaatio- ja osaamisketjua täydentämään tuotteiden ja palveluiden avulla asiakkaiden tarpeet. Liiketoimintaosaaminen sisältää myös työelämän valmiudet kuten viestintä- ja neuvottelutaidot sekä yhteistyö- ja tiimitaidot.

- * Liiketoiminnan kokonaisuus ja sen osat toimivana liiketoiminnan mallina ja käytännön ratkaisuna**
- * Liiketoiminnan muutoksen aktiivinen johtaminen muuttuvassa yritys ympäristössä**
- * Pitkän tähtäyksen näkökulma sekä innovatiivisuus johtamisessa**
- * Erilaisuus ja tilannesidonaisuus huomioiden**

Liiketoimintaosaamisen koulutuksen ja tutkimuksen haaste - tarve yhdistää erikoisosaamista laajempaan liiketaloudelliseen viitekehykseen

Kapea osaamis-/koulutus-/tutkimusalue vs. laajempi näkökulma liiketoiminnan kehittämiseen ja johtamiseen

Monitieteelliset/moniongelmaiset opetus- ja tutkimusryhmät vs. yhden tieteenalan paradigmaan pitäytyminen

Useat näkökulmat ja monikriteeriset ratkaisut

Kansainvälinen opetus- ja tutkimusauditorio sekä benchmark

Nykyistä tiiviimpi kytkeytyminen yritysten tutkimus- ja kehittämisprojekteihin

Liiketoimintaosaamiskoulutuksella ja tutkimuksella on kysyntää – kysyntälähtöisyyttä voidaan kasvattaa

- * Perustutkintokoulutus, KTM, tradenomi-tutkinto sekä ylempi amk-tutkinto
- * Tieteellinen jatkokoulutus, KTT-tutkinto
- * Liikkeenjohdollinen täydennys- ja jatkokoulutus
 - ▶ JOKO-tyyppinen koulutus
 - ▶ MBA-koulutus
 - ▶ Erikoiskurssit, lyhytkurssit

**Selvitysryhmän kannanottoja:
Liiketoimintaosaamisen
kehittämisen suuntaviivoja
korkeakouluissa**

Millainen koulutus- ja tutkimusyksikkö kykenee vastaamaan liiketoimintaosaamiskoulutuksen ja tutkimuksen haasteisiin?

- * Yksikkökoko ja resurssit riittävät monipuolisen ja korkealaatuisen koulutuksen antamiseksi ja tutkimuksen suorittamiseksi - tällä hetkellä huomattavia puutteita useissa yksiköissä monilla tavoitealueilla
- * Vetovoima, läpäisy ja työllistyminen – korkeakoulujen vetovoimaisuudessa on suuria eroja, mutta liiketoimintaosaamisen alueelta valmistuvat työllistyvät hyvin
- * Monipuolinen osaamis pohja ja koulutustarjonta – liiketaloustieteet ja kansantaloustiede perustieteinä, mutta monet muutkin tieteet voivat onnistuneella tavalla laajentaa liiketoimintaosaamisen koulutusta ja tutkimusta. Vakinaisesti miehitetyt opetus- ja tutkimusresurssit antavat koulutus- ja tutkimusyksikölle turvaavat yksikön toiminnan kehittämisen
- * Jatko- ja täydennyskoulutuksen järkevä organisointi omalla koulutus- ja tutkimusalalla sekä maantieteellisellä alueella kysynnän mukaisesti

Liiketoimintaosaamisen opetus ja tutkimus Suomessa v. 2006 (1/2)

- * Kauppatieteiden koulutusta ja tutkimusta annetaan 12 yliopistossa. Uusia opiskelijoita otettiin v. 2006 yhteensä 3249. KTM-tutkintoja suoritettiin saman vuonna 1773.
- * KTM-tutkintojen sisäänottoa voidaan lisätä hieman ja kohdentaa sisäänoton lisäys vahvoihin korkeakouluihin
- * Ammattikorkeakouluissa liiketalouden koulutusta suoritettiin 24 ammattikorkeakoulussa ja nuorten aloituspaikkojen määrä oli v. 2006 n. 4865 ja tutkintoja suoritettiin n. 4500.
- * Tradenomikoulutuksen opiskelijamääriä voidaan pienentää sisäänottojen nykytasosta lopettamalla liian niukkaresurssisten yksiköiden toiminta. Ylempien amk-tutkintojen sisäänottoa voidaan kuitenkin hieman laajentaa vahvoissa yksiköissä
- * Liiketaloustieteen tutkimuskenttä on pirstaloitunut - tutkimusyksiköt ovat pieniä, resurssit niukkoja ja kytkennät teoriaan sekä yrityskäytäntöön väljät – tutkimustoiminnan järkevöittäminen on haaste koko liiketoimintaosaamisen alalle
- * Tohtorintutkintoja rekisteröitiin v. 2006 yhteensä 79 – määrä ei ole kovin suuri

-
- * Liiketoimintaosaamisen koulutusta on saatavissa laajasti eri puolilla Suomea yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistokeskuksissa**
 - * Suomessa on paljon toisistaan erillään toimivia pieniä koulutus- ja tutkimusyksiköjä**
 - * Yliopistokeskukset ovat hajauttaneet liiketoimintaosaamisen niukkaa resurssijoukkoa, mutta samalla luoneet mahdollisuuksia yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen alueelliselle yhteistyölle**

**Liiketoimintaosaamiskoulutuksessa
koulutusohjelmien rakenteellinen ja sisällöllinen
samankaltaisuus on tyypillistä. Omien vahvuusresurssien varaan
rakennettuja koulutus- ja tutkimusohjelmia on vähän**

**Yliopistoissa liiketoimintaosaamiskoulutus on vahvasti
oppiaine/tiedesidonnaista**

**Ammattikorkeakoulujen opetus on laaja-alaista, mutta
koulutusohjelmien sisällöt ovat melko samanlaisia. Pienempiä
sivupisteitä lakkauttamalla voidaan osaamis-keskittymiä
kasvattaa**

**Uusia, yli oppiainerajojen meneviä koulutus- ja
tutkimusohjelmia on liiketoimintaosaamisen kentässä vielä
niukasti – koulutusohjelmien uudistaminen on ollut hidasta**

**Maisteriohjelmat ovat usein onnistuneet vastaamaan
liiketoimintaosaamisen koulutushaasteisiin joustavasti**

Kauppatieteiden koulutus on laajentunut viime vuosina nopeasti, mutta epätasaisesti, opiskelijamääriltään. Alueellinen saavutettavuus on kasvanut

Kauppatieteellinen koulutus on vetovoimaista, mutta yliopisto ja ammattikorkeakouluyksikköjen vetovoimaisuudessa on suuria eroja

Ammattikorkeakoulujen aloituspaikat ovat lievästi laskeneet

Tohtorintutkintojen vuosittainen määrä on melko alhainen. Kaikki yliopistot antavat tohtorikoulutusta

Liiketoimintaosaamisen sivuainetarjonnalle on kysyntää runsaasti

Ekonomien tutkinnon suorittaneille on työmarkkinoilla hyvä kysyntä eikä työttömyyttä juuri ole.

Tradenomien työllistyminen on kohtuullisen hyvällä tasolla, mutta osalla tutkinnon suorittaneista ensimmäinen työpaikka ei aina vastaa odotuksia

Yliopistoilla on kansallinen ja kansainvälinen opetus- ja tutkimustehtävä, kun taas ammattikorkeakoulujen vastaavat tehtävät ovat kansallisia ja alueellisia

KTM-tutkinnon suorittaneet sijoittuvat pääkaupunkiseudulle ja alueellisiin kasvukeskuksiin. Tohtorin tutkinnon suorittaneista vai harva siirtyy yrityselämän palvelukseen

Kauppätieteiden koulutuslalla opiskelija/opettajasuhde on kansainvälisesti epäedullinen ja pitkällä tähtäyksellä kestämatön

Ammattikorkeakouluissa resurssien määrän vaikutus toiminnan tuloksellisuuteen on vaihteleva

Liiketoimintaosaamiskoulutusta ja tutkimusta harjoittavien yksikköjen resurssit ovat niukat eikä "kriittistä osaamismassaa" synny kaikissa yksiköissä

Perustulorahoitus kohdentuu opetukseen. Tutkimusrahoitus tulee suuressa määrin ulkopuolisen rahoituksen lähteistä

Useiden yksiköiden tutkimustoiminnassa ei ole riittävää "kriittistä massaa" jäljen jättämiseksi tutkimusalojen kehitykseen tai pyrkimykseen kansainväliselle huipulle

Laaja-alaiset ja monitieteiset yhteistyöprojektit yritysten kanssa ovat harvinaisia. Niiden lisääminen on välttämätöntä.

KATAJAn toiminnan kehittämisessä on mahdollisuus kansallisen tohtorikoulutuksen systemaattiseen kehittämiseen

Ammattikorkeakouluilta puuttuu perusrahoitus yrityksiä tukevaan tutkimus- ja kehitystyöhön

Yhteistyö yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kesken on tutkimustoiminnassa vähäistä

**Kauppatieteiden ja liiketalouden alan
opettajien/tutkijoiden kansainvälinen liikkuvuus on
vähäistä. Pidempiä opettaja/tutkijavierailuja on ulkomaisiin
yliopistoihin vähän**

**Opiskelijaliikkuvuus on opettajaliikkuvuutta parempaa
liiketoimintaosaamisen alueella**

**Monilla koulutus- ja tutkimusyksiköillä on valmiudet
englanninkielisen liiketoimintaosaamiskoulutuksen
aloittamiseen**

Korkeakoulujen sekä työ- ja elinkeinoelämän välinen yhteistyö on vähäistä. Sen merkitys tulee korostumaan globaalissa taloudessa

Korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyön vaikuttavuudesta tiedetään vähän

Yritysten kanssa tehtäviä laajamittaisia tutkimusprojekteja on vähän liiketoimintaosaamisen alueella, vaikka niiden merkitys on olennaisen tärkeä korkeakouluille ja yrityksille